

Огноо: 2018 оны 4 сарын 7 өдөр

Date: April 7, 2018

Баримт бичгийн нэр: Монголын ажлын хэсгийн уулзалт 2 тайлан ба эх сурвалж

Document Title: Mongolian Working Group Meeting 2 Report Source:

Уулзалтыг зохион байгуулсан: Лиза Мур

MWG2 Author: Lisa Moore

ДҮГНЭЛТ

SUMMARY

Уулзалтын зорилго нь: 1. Монгол хэлд зориулагдсан Авиан болон График кодчиллын загваруудын тухай илүү ихийг мэдэх. 2. Тэдгээрийг харьцуулах. 3. Санал болгож буй залруулгыг одоогийн авиан загварт харьцуулан үнэлэлт дүгнэлт хийх. Санал болгож буй график загварыг танилцуулан, нарийн нягт судлаж үзлээ. График загварыг шалгах үүднээс Монгол текстийг кодчилон харуулж, өөр үзүүлэн жишээнүүдийн хамт танилцуулав. Авиа болон график загварыг өөр хооронд нь харьцуулж хэлэлцсэн болно. Зарим танилцуулсан илтгэлүүд болон танилцуулагууд дээр одоогийн авиан загвартай холбоотой асуудлуудыг тодотгон гаргаж ирсэн. Оролцогчид мөн Графит, нээлттэй эх сурвалж, програмчлахад хялбар арга замууд, Юникод нийцсэн ухаалаг үсгийн технологи, рэндэрлэх системийг танилцуулсан бөгөөд энэ нь хурдан pro-typing хийхэд маш их ач холбогдолтой юм байна.

The goals of the meeting were 1) to learn more about the two different encoding models for Mongolian: phonetic and graphetic, 2) to compare them, and 3) to review proposed corrections to the current phonetic model. An in-depth look at the proposed graphetic model was presented. An intuitive approach to the sorting of graphetically encoded Mongolian text was presented along with demos. A comparison of the phonetic and graphetic models was discussed. Several presentations were made highlighting problems with the current phonetic model. Attendees were also introduced to Graphite, an open source, programmable, Unicode-compliant smart-font technology and rendering system that is very useful for quick proto-typing.

Загвар бүр өөрийн гэсэн давуу болон сул талуудтай байдаг. Эцэст нь, бидний хүссэн үр дүн нь Монгол текстийг бусад хүмүүст илгээх ба ижил фонт, програмын хэрэглээ болон үйлдлийн системийг ашиглахгүйгээр ижилхэн үзүүлэх болно. Тус ажлын хэсгийн бүх оролцогчид Монгол, Хятад дахь Өвөр Монгол, дэлхийн бусад орнуудад нэг ижил стандарт, дүрэм журмыг хэрэглэхийг санал нэгтгэйгээр хүлээнзөвшөөрөв. Үсгийг кодчилох хэсэгт болон үсгийн үндсэн шинж чанарыг Unicode стандарт болон ISO / IEC 10646 стандартад оруулж боломжтой. Тогтвортой, тууштай дүрэм буюу стандарт нь улс орны дагаж мөрдөж буй бүх хэрэглэгчдэд одоо болон ирээдүйд маш их ашигтай байх болно.

Each model has its own advantages and disadvantages. Ultimately, the desired result is for Mongolian text to be sent to others and be rendered the same, without requiring use of the same font, application, or operating system. All participants in the working group agreed that the same set of standards and rules should be used in Mongolia, Inner Mongolia of China, and the rest of the world. The character encoding portion and basic character properties should be included in the Unicode Standard, and, as applicable, in ISO/IEC 10646. A stable, consistent set of rules followed by all countries will provide long-term benefit to all users now and into the future.

Монголын болон БНХАУ-ын Өвөрмонголоос ирсэн төлөөлөгчид Монгол бичгийн тиг буюу глифийг хэлбэржүүлэн нэгтгэж, стандартчилахад хамтран ажиллахаар тохиролцов. С.Бадрал түүхэн хувилбаруудын талаарх мэдээллийг цуглуулж, бэлтгэж өгөхөөр шийдэв.

The representatives from Mongolia ICT and from Inner Mongolia of China agreed to cooperate on unifying and standardizing Mongolian glyph shaping rules. Badral Sanlig will provide information on historical variants.

Монгол бичгийн скриптийг харуулах удирдамж болох Юникод Техникийн Тэмдэглэл үүсгэх нь маш их ач холбогдолтой юм. Лианг Жинбао, Камал Мюсур нар Монгол бичгийн скрипт дээр хийсэн баримт бичгийг боловсруулахаар хамтран ажиллахаар тохиролцов.

It was decided that creating a Unicode Technical Note that would be a visual guide to the behavior of the Mongolian script would be very beneficial. Liang Jinbao and Kamal Mansour agreed to cooperate to create such a document on Mongolian script behavior.

Монгол болон Өвөр Монголын хоорондох хамтын ажиллагаа нь Юникод Консорциумд маш их ач холбогдолтой байх болно. БНХАУ-ын ӨМӨЗО-ны Үндэстний яамны Үндэстний асуудал эрхэлсэн комисс нь Юникодын Консорциум хоорондоо цаашид харилцан ажиллахаар харилцаа холбоо тогтоожээ. Мөн Юникод Консорциум ба Монголын МХТ-ийн хооронд харилцаа холбоо тогтоогдлоо.

Close collaboration between the Unicode Consortium, Mongolia, and Inner Mongolia of China would be very beneficial. To that end the Unicode Consortium and the Ethnic Affairs Commission of Inner Mongolia Autonomous Region, China have established a liaison relationship. This is in addition to the recently established liaison relationship between the Unicode Consortium and Mongolia ICT.

ОДООГИЙН АВИАН ЗАГВАРТ ТУЛГАРЧ БУЙ АСУУДЛУУД

ISSUES WITH THE CURRENT PHONETIC MODEL

Одоогийн загварын (MWG / 2-N1 ба MWG / 2-N7) холбоотой эгзэгтэй асуудлуудыг тодруулсан хоёр баримт бичгийг Өвөр Монголын төлөөлөгчид танилцуулсан. Асуудлыг онцолсон хоёр өөр группын хоёр баримт бичгийг (MWG / 2-N3, MWG / 2-N9) Монголчууд танилцуулав. Үүний дараа дээрх гурван группын оролцогчдод тулгарч буй хамгийн чухал гурван асуудлыг тодорхойлон гаргаж ирсэн.

Two papers highlighting critical issues with the current model (MWG/2-N1 and MWG/2-N7) were presented by Inner Mongolia of China; two papers from two groups highlighting issues (MWG/2-N3 and MWG/2-N9) were also presented by Mongolia. The three groups of presenters then identified their top three critical issues that need to be addressed.

Дээрх бүх асуудлыг нэгтгэн (MWG / 2-N13) дугаартай баримт бичгийг бүрдүүлсэн. Тус баримт бичигт онцлон тэмдэглэсэн нэн тэргүүнд тавигдаж буй асуудлуудыг багтаасан бөгөөд мөн сайжруулсан График загварыг гаргах талаар цаашид судлах төлөвлөгөөтэй байгааг илэрхийллээ.

A single document (MWG/2-N13) was created that collected all the issues that were discussed. It includes the

prioritized critical issues noted in yellow highlighting, and also notes plans for further investigation of an improved graphetic model.

ХУРЛЫН ТОГТООЛ, ШИЙДВЭР

MEETING RESOLUTIONS

Ажлын хэсэг дараах шийдвэрүүдийг санал нэгтгэйгээр дэмжиж гаргасан болно. Үүнд:

The workgroup unanimously endorsed the following resolutions:

- Бид одоо байгаа хэрэглэгчидийг орхих боломжгүй тул авиан загварыг орхигдуулахгүй байхаар тохиролцсон.
There is agreement that the phonetic model should not be abandoned, as we cannot desert our existing user community.
- Бүх оролцогчид Монгол кодчилолыг тогтвортой байлгахыг хүсч байна.
All attendees want to have a stable Mongolian encoding.
- Оруулгын арга зам, тухайлбал товчлуурууд эсвэл IME-үүд нь үндсэн кодлох загварыг тодорхойлохгүй.
Input methods, such as keyboards or IMEs, should not determine the underlying encoding model.
- Түүхийн бичвэрүүдэд зориулж дизайныг өөр өөр хувилбар болгох шаардлагагүй юм.
We should not need to encode additional stylistic variants for historical texts.
- NNBSР-ийн хувьд цаашид тодруулга хийх шаардлагатай ба магадгүй өөрчлөлт ч хийх боломжтой байна.
For NNBSР, further clarifications are needed and perhaps potential changes.
- Өнөөгийн загварт тулгуурлан Монгол текстэнд зориулж нэг OpenType дүрмийг боловсруулах шаардлагатай байна. Өрсөлдөх фонттой байх нь хэрэглэгчидийн болоод нийгэмд маш муу нөлөө үзүүлэх боломжтой юм.
We need one set of OpenType rules for rendering Mongolian text based on the current model. Having competing font standards is detrimental to the user community.

ОРОЛЦОГЧИД:

ATTENDEES ()

- Жиримүту, (Almas Software Co дэрэгдэх Delehi Харилцаа Холбоо Технологи ХХК, Гүйцэтгэх захирал)
Jirimutu (CEO Delehi Information Technology Co. LTD and Almas Software Co)
- Лианг Жинбао, (БНХАУ-ын ӨМӨЗО-ны Орон Нутгийн Үндэстний Комиссын гишүүн)
Liang Jinbao (Member of Ethnic Affairs Commission of the Inner Mongolia Autonomous Region, China)

- Бао Хайшанг, (Хятадын компьютерийн шинжлэх ухааны профессор, Өвөр Монголын Санхүү, эдийн засгийн их сургууль)
Bao Haishan (Professor of Computer Science, Inner Mongolia University of Finance and Economics, China)
- Мөнхзаяа, (Хятад улсын Өвөрмонголын их сургуулийн Компьютерийн ухааны профессор)
Menghejiya (孟和吉雅) (Professor of Computer Science, Inner Mongolia University, China)
- Бай Чун, (БНХАУ-ын ӨМӨЗО-ны редакцийн ИТ хэлтсийн менежер)
Bai Chun (白春) (IT Section Manager and Sr. Editor, Inner Mongolia Daily, China)
- С.Бадрал Санлиг (Болорсофт Фонт ХХК-ийн гүйцэтгэх захирал)
Badral Sanlig (CEO of Bolorsoft Font Co.)
- О.Жаминансүрэн (МУИС-ийн багш асан, Болорсофт ХХК-ны зөвлөх)
Jamyansuren Onolt (Consultant, Bolorsoft, former Lecturer at National University of Mongolia)
- Б.Энхдалай (Монгол Улсын Харилцаа Холбоо, мэдээллийн технологийн газарын зөвлөх)
Enkhdalai Baatar (Advisor, Communications and Information Technology Authority, Mongolia)
- Лианг Хай (Фонт хөгжүүлэгч, Юникодын Юникодын консорциумын гишүүн)
Liang Hai (梁海) (Font Developer, individual member of Unicode Consortium)
- Шэн Илэй (Бие даасан мэргэжилтэн)
Shen Yilei (沈逸磊) (Individual Expert)
- Жо Де Бардэмэкэр, (Олон хэлээр ярьдаг, хэвлэлийн дардасын дизайнер)
Jo De Baerdemaeker (Multilingual Typeface Designer focused on Mongolian)
- Дебби Андерсон (Скриптийг кодлох санаачлагын дарга, Хэл шинжлэлийн хэлтэс, UC Berkeley, HOD in ISO / IEC JTC1 / SC2 дахь USNB-т HOD)
Debbie Anderson (Head of Script Encoding Initiative, Dept. of Linguistics, UC Berkeley, HOD for USNB in ISO/IEC JTC1/SC2)
- Кристофер Чапмэ, (Adobe Computer-ийн ахлах эрдэмтэн)
Christopher Chapman (Senior Computer Scientist, Adobe)
- Петр Констабл (Юникод консорциум SC2 / WG2, Микрософт програмын менежер) *
Peter Constable (Unicode Consortium Liaison to SC2/WG2, Microsoft Program Manager)*
- Шарон Корелл (Програм хангамж хөгжүүлэгч, Фонтын инженер, SIL ОУБ-н Графит хөдөлгүүрийн тэргүүн програмист)
Sharon Correll (Software Developer and Font Engineer, SIL International lead programmer for Graphite engine)
- Грэг Эк, (Greyson орчуулгын үйлчилгээ)
Greg Eck (Greyson Translation Services)
- Эндрю Гласс (Микрософт програмын ахлах менежер) *
Andrew Glass (Senior Program Manager, Microsoft)*
- Ричард Ишида (W3C ажилтан, W3C группын сургагч багш) *
Richard Ishida (W3C staff, facilitator of W3C group on Mongolian layout requirements and Mongolian variants)*
- Кен Лунде (Adobe Computer-ийн эрдэмтэн, Adobe, Монголын ажлын хэсгийн уулзалт 2)

Ken Lunde (Senior Computer Scientist, Adobe, local host for Mongolian Working Group Mtg 2)

- Камал Мурури (Хэлний хэвлэгч, Монотип, Монгол фонт дээр ажиллаж байсан)
Kamal Mansour (Linguistic Typographer, Monotype, worked on the Mongolian font)
- Лиза Мур (Юникодын Техникийн Хорооны дарга, Монголын Ажлын хэсгийн 2-р багын зохион байгуулагч)
Lisa Moore (Chair, Unicode Technical Committee, Mongolian Working Group Mtg 2 organizer)
- Чиэү Нүеэн (Google-н инженер)
Chieu Nguyen (Engineer, Google)
- Рүүзбек Паурнатер (WhatsApp / Facebook-н олон улсын инженер)
Roozbeh Pournader (Internationalization Engineer, WhatsApp/Facebook)
- Кен Вистлер (Юникодын Техникийн Захирал, Юникод Стандарт Зохиогчийн Эрхлэгч)
Ken Whistler (Unicode Technical Director, Editor of The Unicode Standard)
- Мукул Шарам, (Adobe)
Mukul Sharma, (Adobe)
- Г.Ганбаяр (орчуулагч)
Ganbayar Gansukh (translator)
- Моника Хо (орчуулагч) * алсаас оролцсон
Monica Ho (translator) * participated remotely

ТАЛАРХЛЫН ҮГ

ACKNOWLEDGEMENTS

Уулзалт нь Юникод Консорциум, Adobe, Henry Luce Foundation-ийн дэмжлэгтэйгээр хийгдсэн.

The meeting was made possible with support from the Unicode Consortium, Adobe, and the Henry Luce Foundation.

